

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Елена Петрова –ИИОЗ, БАН

За дисертационния труд на докторант **Севделина Йорданова Николова**

на тема:

Архетипове и диалектика в съчиненията за религията

на Карл Густав Юнг

за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по философия

Дисертационният труд на Севделина Николова, който е в размер на 144 страници и се състои от: Увод, V глави, заключение и използвана литература, напълно отговаря на изискванията на ЗРАСБ и правилника за неговото приложение. Рефератът коректно представя съдържанието и приносните моменти на труда.

Представеният за защита труд ни предоставя възможността, едновременно да се запознаем с интерпретаторските възможности на С. Николова, при анализа на съчиненията на К.Г. Юнг за религията и със спецификата на реформаторския подход на Юнг към християнската религия. Автономността на теоретичната позиция, която Николова застъпва е най-силно заявена при определянето на основната цел, предметната област и методологията на изследването. Още в Увода и Първа част тя ясно определя: крайната цел на изследването – показване на основната роля, която изпълняват архетиповете и диалектиката в теорията на Юнг за религиозното; предмета на изследване - Юнговото разглеждане на “религията като преживяване на нуминозното, но и като *pistis* - доверие, вярата и убедеността в преживяването с нуминозна природа” и комплекса от методи, с който последователно ще бъде извършено това изследване.

Понятията, чрез които Николова убедително и обективно представя теорията на Юнг за религията са: нуминозното, вярата, Бог, религиозния опит, архетиповете, особено този за цялостната личност, догмата за Богородица и диалектическият му подход на изследването им. Използваните от нея философско-исторически и

компаративистки подходи позволяват нейният анализ да бъде не само обективно-безпристрастен, но и критичен в определени моменти спрямо теорията на Юнг.

Като несъмнен принос на дисертационния труд на С. Николова считаме аргументираното определяне на претенциите на Юнг, за реформиране и допълване на християнството, като еретични, практически неприложими в религиозната практика и обясняващи защо неговата теория за религията не е намерила широк социокултурен отзвук и е останала затворена в сферата на дълбинната психоанализа.

Впечатляващо е умението на Николова, пестеливо, но точно да противопостави на трансцендентно-иманентния теологичен образ на Бог, Юнговия иманентен образ на Бог, “явяващ се в най-дълбоките пластове на човешката душа”, обхващащи сферата на колективно несъзнаваното. Акцентирането и върху религиозния опит “като истинско и мощно преживяване на несъзнателното” има за цел да насочи вниманието както към позитивните, така и към негативните измерения на теорията на Юнг за религията. Позитивните са фиксирани върху: ролята на колективно безсъзнателното при преживяването на религиозния обект; утвърждаването на истинността на религията и философията, връзката на несъзнаваното с диалектиката; значението на архетипа за цялостната личност, чиито символ Христос разкрива пълния потенциал и хармоничната цялостност на човешката личност, така необходими за съвременния нецялостен човек и върху теоретико-критическия скепсис спрямо богословието. Негативните измерения на Юнговата теория, Николова разглежда като следствие от диалектическия подход, който той използва при анализа на цялостната личност. Тя отбелязва, че при Юнг, този подход изисква реформиране на християнското схващане за Троицата и въвеждане на четвърти елемент- този на злото, който ще позволи Бог да бъде разглеждан и възприеман като цялостна личност, при която има сливане на противоположностите. Тази еретична за християнството теза на Юнг, при която злото придобива онтологичен статут, според Николова е една от причините за изключително слабата социокултурна проекция на неговите възгледи за религията. Другата причина за функционалната неприложимост на неговата теория тя обвързва с възможностите на дълбинната психоанализа, която е достъпна

само за тесен елитен кръг от хора и не позволява общуването с Бог да се осъществява без посредник т.е. без психоаналитик.

Доброто познаване на античната, средновековната и съвременната философия позволяват на докторант Николова да проследи не само влиянието на определени школи и течения и най-вече на гностиците и Фройд при оформянето на теорията на Юнг за религията, но и да покаже неговото въздействие върху философските течения от втората половина на XX век като Ню ейдж, които го обявяват за свой вдъхновител.

Всеки, който е прочел дисертацията на С. Николова трудно би се освободил от чувството на теоретична отдаденост към обекта на изследването, съпроводено със стремеж за обективност и пълнота на представянето му, за което свидетелства анализа на новопубликуваните мистически съчинения на Юнг и критическия анализ на неговия най-голям опонент М. Бубер. Но най-голямото достойнство на този дисертационен труд е отстояването на собствена гледна точка при изследването на тезите на Юнг за архетипове и диалектиката в неговата теория за религията, при представянето на критиката върху нея и при разглеждането на теоретическата и социална проекция във времето. Те са намерили релевантен израз в дефинираните от Николова теоретични приноси на дисертационния труд.

Николова е апробирала своите тези в научното пространство чрез публикации и участия в научни конференции и семинари.

Единствената ми критична бележка и препоръка към труда на С. Николова е тезата да бъде апробирана и в теоретичното пространство на съвременната психология на религията.

Заключение

Автентичността на теоретичната интерпретация на архетиповете и диалектиката в съчиненията за религията на Карл Густав Юнг направена от С. Николова в дисертационния й труд ми дава основание убедено да предложа на уважаемото Жури да присъди на Севделина Йорданова Николова образователната и научна степен “доктор” по философия.

27.06.2013г.

доц. д-р Елена Петрова

